

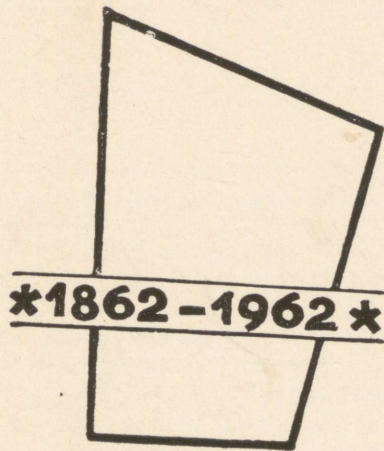
KOHIETÄ-JÄRVEN
LINNAN ESIMESE KULTTUURIMÄJÄ

SEGAKOOR
HELI

HELI 100

ARH B-21607

On sada aastat kõland põhjakaldal laul,
laul visast võitlusest — ja viimaks võimas võidulaul.
Jää uhkelt helisema aastatuhandeid
ja süüta särama me laste linnuteid!
Seo sooja sõprusega südameid ja maid!
Vii rahu rahvaile ja rõõmupisaraid!

O. Jürissaar

KOHTLA-JÄRVE LINNA I KULTUURIMAJA SEGAKOOR „HELI“

Koostaja ja toimetaja A. KORTS
Esikaas ja illustratsioonid J. KANGROLT ja A. TOHVALT
Fotod ja fotoreproduksioonid J. LASMANILT ja K. ARIKASELT
Korrektorid S. ERIK, E. KIVIMÄE ja M. KORTS

Ladumisele antud 16. V 1963. Trükkimisele antud 28. V 1963. Trüki-
arv 1500. Trükipoognaid 2,5. MB-05020. Tellimise nr. 02174,
Trükikoda «Kaevur», Kohtla-Järve, V. Kingissepa 19,

Hind 50 kop.

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

203761108

TEATAVAD:

Kõlaga võimsalt „HELI“ laul!

1962. aasta lõpus täitus 100 aastat Eesti NSV ühe vanima koori – segakoori „Heli“ esimesest esinemisest.

Sajandipikkune tee pole „Helil“ olnud kerge. Kuid mis peasi – see on olnud täis tublit ja tänuväärset tööd; see on olnud rikas armastusest laulu vastu. Sellepärast on see tee kulgenud ülesmäge ja tänapäeval, nõukogude võimu avarates tingimustes, on „Heli“ kunagisest kasinast perest kasvanud suur kollektiiv. Suur mitte üksnes lauljate arvult, vaid suur ka oma töö ja tegevuse, oma laulu võimsuse ja ulatuse poolest. „Heli“ laulude kaja pole kostnud ainult Kohtla-Järvelt, vaid on korduvalt ulatunud Tallinna, Tartu, Karksi-Nuia, Tudulinna, Sonda ja isegi vennasvabariikide radadele.

Südamlik tänu kõikidele laulusõpradele, kes on koondunud „Heli“ ridadesse, senitehtud töö eest! Eriti olgu tänatud need, kes „Helis“ aastakümneid kaasa tegutsevad ning kes noorematele head ja innustavat eeskujut annavad, kuidas laulda ja kuidas laulu armastada.

Hinnatavat tööd on teinud energiline koorijuht sm. O. Jürissaar. Sm. Jürissaare taktikepi all on laulud kõlanud kõige kaunimalt ja kõitvamalt.

Kõlaga „Heli“ laul juubelikontserdil ja edaspidi veelgi võimsamini, veelgi elamusrikkamalt. Sütitagu see laul meie kõikide meeli ja mõtteid, innustagu uutele võitudele NLKP XXII kongressi ajalooliste otsuste elluviimisel, kommunismi ehitamisel ja rahu kaitsmisel!

Laulgem sära silmadesse ja sitkust soontesse, mehisust mõtetesse ja tublidust töösel!

Palju töökust ja tahet, visadust ja vaprust, palju õnne ja edu segakoori „Heli“ kollektiivile edaspidiseks!

Eestimaa Kommunistliku Partei
Kohtla-Järve Linnakomitee

EKP Kohtla-Järve Kolhoosi- ja
Sovhoositootmise Valitsuse
Parteikomitee

Kohtla-Järve Linna Tööraha
Saadikute Nõukogu Täitevkomitee

Südamlik käepigistus

Vanemuine pärandas oma rahvale kandle, millel põlvest põlve on kajanud eestlaste laul. Laul on kandnud teid läbi orjaöö pimeduse helge tänapäevani, lauluga on kirjutanud meie rahvas ajaraamatusse oma leheküljed. Üle raskete katsumuste ja vähesete rõõmuhetkede helises ikka Vanemuise laulukannel.

Nii oli see ka sel paaril aastakülgnel, kui minul oli au teid juhtida.

100. aasta juubeli puhul käidud teele tagasi vaadates on nüüd meil põhjust rõõmu tunda. Vaatamata raskustele ja saksa okupatsioonija laastavale mõjule on koor samm-sammult edasi arenenud. Vanade teeneliste lauljate kõrval on sirgunud noor põlvkond, kes on pärinud vanade lauljate kohusetunde ning soovi olla väarikas lüli vana ja uue põlvkonna vahel.

Armsad lauljad! Tervitan teid suure juubeli puhul ning soovin teile sama püsivust, indu ja tuld, mis on teile seni omane olnud. Eriti aga õnnitlen teid, teenelised lauljad, kes olete olnud koorile tugisammasteks. Olge tervitatud kõik endised segakoori lauljad, te olete samuti andnud oma panuse sellesse, et me võime praegu nii kõrget juubelit pühitseda.

Ärgu rauegu teis kelleski tahe ja püüd teenida lauluga oma rahvast, rahu ning rahvaste vendlust!

Peeter VEEVO,
endine koorijuht

SÜDAMEST SÜDAMESSE!

Palavaim
tervitus
teile, kallid
segakoori
«Heli» liik-
med, suurel
pidupäeval!

Sada aastat on koor
püüdnud
viljelda
kõrgetase-
melist
kunstiküp-
set laulu.
Olete vap-
ralt üle
elanud rõõ-

mu- ja murepäevi, olete omandanud palju ja igakülgeid kogemusi ning osanud meisterlikult edasi anda suure nõukogude rahva luuleloomingut laulus.

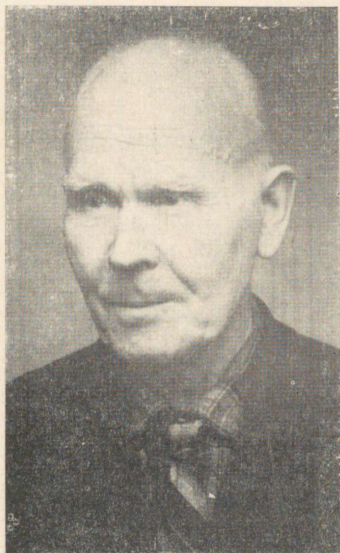
Eesti rahvale omase püüdlikkusega ja suure töötahtega olete kandnud edasi vanu koorilaulu traditsioone ning pälvinud seega eesti ühe parema segakoori nimetuse.

Kõlaga teie laul võimsa ühishüüdena rahu-
tandril!

Laulge alati südamest — sõprusest, tööst ja õnnest meie maal, sest mis tuleb südamest, see läheb südamesse...

Soovin indu ja edu edaspidiseks viljakaks tööks nõukoguliku koorilaulu viljelemisel!

Rudolf ENTO,
endine koorijuht

HÕBEDASELT, KULLASELT . . .

Ei tahakski nagu järsku uskuda, et terve sajand on möödunud ajast, mil Joosep Saar külvas siin, põhjarannikul esimese lauluseemne ja sealtmaalt koorilaul ka kõlama hakkas.

Muidugi oli siis lauljaid veel vähevõitu, kuid aeg-ajalt on lauljate read kasvanud. Ja nüüd on segakooris juba 100 lauljat! Sada aastat ja sada lauljat, see kõlab uhkelt!

Õnnitlen kogu südamest segakoori «Heli», tema tõukat bürood ning koori tublit juhti O. Jürissaart tähtsa juubeli puhul ning soovin raugematut jõudu püüda uute saavutuste poole. Mida rohkem hõbedat koguneb te juustesse, seda hõbehääsemalt kõlaga laul teie huultelt, seda kullasemalt kumagu ta kuulajate südameis!

Ain KUUSK,
endine koorijuht

JÕUDU JA INDU TÖÖLE!

Meie esi-
vanemate
armastus
luule ja
laulu vastu
on juba
iidsetest
aegadest
otsinud en-
cäle väl-
jendusvõi-
malusi. Sel-
le tõendu-
seks on
tohtud
kultuuri-
loolised
väärtused

rahvaluule ja rahvalaulude valdkonnas. Ent alles möödunud sajandil avanes eestlastel võimalus organiseeruda, mille tulemusena tekkisid ainulaadsed kultuuriavaldused rahvakoorige ja laulupidude näol.

Kohtla-Järve linna esimese kultuurimaja segakoor «Heli» on üks väheseid tegutsevaid laulukollektiive, kelle tegevuse algjuured ulatuvad tolle ajajärgu viljakasse ja kohevasse pinda, sest põhjaranniku laulupäevade traditsioon meie koorist selle alguse saigi!

Olgu segakoori «Heli» auväärne ja võitlusrikas ajalugu innustajaks kollektiivi teema töös eelseisvate sajandite jooksul. Paisugu armastus laulu vastu lauljate rinnus veelgi võimsamaks jõuks, majakaks, mis näitab teel uutele saavutustele loovas töös ning uutele säravatele kõrgustele rahvusliku koorikultuuri viljelemisel.

Palju jõudu ja indu tööle!

Eugen VAHER,
kultuurimaja direktor

TEATAVAD:

Sõna on koorijuhil:

Need helilooja T. Vettiku laulu «Laul, helise» sõnad väljendavad hästi seda, mis peitub iga koorilaulja südames, olgu see koor siis suur või väike. Soov lennata laulu tiivul välja oma pesapaigast, lennata lähedale või kaugele, vastavalt sellele, kuidas tiivad kannavad.

Ka meie koori liikmete südames on alati pesitsenud soov rännata — kanda helisevat laulu üle maade ja sõlmida laulu vahendusel sõprussidemeid meie maa rahvastega. Paaril viimasel aastal oleme laulnud Sonda metsatöölilistele, Tudulinna põluharijatele ja loomakasvatajatele, Karksi-Nuia töölilistele ja teenistujatele, läti ja leedu sõpradele...

*Laul, helise sa,
laul üle maade lenda!*

Lugupeetud dirigent!

SAJAST SÜDAMEST TULEV LEEGITSEV
TERVITUS TEILE KOORIDE JUHTIMISE

20. AASTAPÄEVA PUHUL!

Lauluveteranid

Alati oleme koduteele asunud soojade tänu-sõnadega, lilledega.

Suure pidupäeva puhul on seda hea meenutada. Ja tööpoolest, need saavutused on just nagu päikesepaistelised ja lillerikkad sillapead pärast tormist merd, mis meid kosutavad ja ergutavad uutele otsingutele meie sisult sotsialistliku ja vormilt rahvusliku kultuuri ammutamatus ookeanis.

Töö segakooriga «Heli» on toonud mu ellu unustamatuid mälestusi. Ja polegi vist õige nimetada seda tööks, sest igale harjutusele ja kontserdile ruttan ma erksa vaimustusega nagu

ammuoodatud peole!
Selle loominguilise õnne eest tuhat tänu teile, mu kallid laulusõbrad, ja tänu Sulle, väsimatu büroo!

Ehkki kooril on seljataga terve sajand laulpraktikat, tundub mulle sageli, nagu liigukisime me teiega, sõbrad, lõpmatul uudismaal, kus tuleb vagusid laiendada ja pikendada. Ja tööpoolest, meid ootab ees palju uusi rõõme. Iga harjutusega, iga kontserdiga peab meie repertuaar muutuma üha täiuslikumaks, meie laul aga kunstiküpsemaks.

Eeloleval perioodil pöörame tõsiselt tähelepanu solfedžeerimisoskuse süvendamisele ja muusikateoreetiliste teadmiste täiendamisele. Laulu aga viime tulevikus rahvale veelgi lähemale. Kõlagu ta põldudel, tehastes ja koolides — pulbitseva elu enda keskel ning aidaku ta meid elada ja töötada! Saagem tõeliseks **RAHVAKOORIKS!**

Juubelpidu on kätte jõudnud. Soovin teile, kõikide aegade kõige õnnelikumatele lauluetusiastidele, püsivust ja indu nõukoguliku laulukultuuri väsimatuks viljelemiseks!

Meie ei tohi unustada kunagi neid tublisid inimesi, kes läitsid 100 aastat tagasi laulutõrviku siin põhjarannikul ja kandsid ta meie päevadeni. Hoidkem teda kõrgele ja sammugem tema heledas valguses meie õnnelikule tulevikule vastu!

Teie

OTTNIELL JÜRISAAAR

— 1 —

«KAS TEIL ÜHTLAST VORMI- RIIETUST KA OLI?»

Juba neljandat korda läksin selle korteri ukse taha. Lõpuks mul vedas — Olga Lepp juhtus seekord ometi kodus olema. Kooris räägiti, et tema on segakooris laulnud ligi 40 aastat. Kuidas sa siis nüüd, juubeli puhul, sellist lauluveterani ei külasta!

Kuulnud külastamise põhjuse (uurisime koori ajalugu), kujunes järgmine keskustelu:

**«HUVITAV
OLEKS TEA-
DA, MIDA TE
SEGA-
KOORIST
VEEL
MÄLETATE?»**

«Läksin segakoori laulma 1907. aastal. Olin siis seitsmeteistkümneaastane. Seekord oli kooris 32 lauljat, neist 15 sopranit ja 6 alti. Mina laulsin alti.

Koorijuhiks oli meil seekord Adalbert Reiljan. Harjutused toimusid kord nädalas. Laulupidudel sai ikka käia, aga kontserte andsime harva, sõit toimus ju oma kulu ja kirjadega.»

KÜLASTAMAS

«Algul ei olnud. Alles 40-ndate aastate eel muretsesime pikad valged kleidid, milledega naised käisid kontsertidel. Laulupidude jaoks olid rukkilille motiividel väljaõmmeldud valged kleidid.

Meeslauljail olid tavaliselt tumedad ülikonnad. Rahvariided olid ainult mõnel üksikul lauljal.»

**«KUIDAS
HINDATE
PRAEGUSE
SEGAKOORI
SAAVUTUSI?»**

«Teie dirigent (tema nimi ei taha mulle hästi meelde jääda) on teinud kooriga kolossaalse töö. Ettekannete kunstiline tase on kõrgemal kui kunagi varem.

Tore on teie laulu ka raadiost kuulata. Alati tulevad rõõmupisarad silmi, kui näen ja kuulen, et koor seisab aja nõuete kõrgusel ja et ta oma arengus jõudsalt edasi läheb.»

Olga Lepp, seitsmekümne kolme aastane mutike, saatis mind ukсени ning ütles kuidagi erutatult:

«Õnnitlen südamest koori ja tema juhti tähtsa juubeli puhul!»

Täname soojade sõnade eest ning palume vanal laulusõbral meie juubeli peost tingimata osa võtta.

Teise lauluveteraniga, kes meil enam laulmas ei käi (ta nimi on August Martin), sain juhuslikult kokku administratiivhoone esisel väljakul. Seal me esimesed jutud maha ajasimegi.

August näitas mulle maja (see asub Jõhvi Õlle ja Limonaadi Villimise Tehase vastas), kus juba 1860. aastal hakati õpetama neljahäälsset koorilaulu, jutustas mulle üksikasju koori ajaloo, endistest koorijuhtidest...

Astusime nimetatud majja. Meiega tuli kaasa veel «Eesti Raadio» korrespondent Jüri Hansen. Ka tema oli huvitatud meie segakoori ajaloo. Vanas majas võttis meid vastu kolm perekonda. Nende polnud aimugi, et selles hoones asub endise Jõhvi koori hääl. August Martini abiga leidsime peagi üles toa, kus kooli peeti ja ka laulu harjutati. Toale oli ajahammas niivõrd tugevasti peale hakanud, et teda ei kasutatudki enam eluruumiks. Ka majaanikele oli juba uue korteri võtmeid pakutud. Varsti jäetakse maja maha ja... lammutatakse. Uued neljakorruselised majad trügivad ju vägisj peale. Siis-

ki kerkis idee, et kas poleks mõtet maja siiski alles jätta ja seal koori ajalugu käsitlev muuseum avada?

Olin huvitatud koori asutaja ja esimese dirigendi Joosep Siegfried Saare fotost. Ta lubas kuu'ata.

Teine kord sain temaga kokku linna riiklikus arhiivis. Ta viis mind Marie Söödi (ühe endise koorijuhi abikaasa) poole. Seal me selle igatsetud foto saimegi. Kohe laskisime seda fotograafi juures paljundada, originaali aga saatsime teatri- ja muusikamuuseumi.

Ühtlasj näitas ta mulle ka kalmistul vanade koorijuhtide kalme. Nüüd teame edaspidi neid meeles pidada!

... Lahkudes surus ta mu kätt ja lausus:

«Südamlik käepigistus juubeliks ja raugematut jõudu edaspidiseks!»

Ole tervitatud ka Sina, vana lauluveteran, ja Sinuga koos kõik teised endised segakoori «Heli» lauljad!

Kohila-Järve linna I Kultuurimaja segakoor „Heli“

PILK KÄIDUD TEELE

1. KIRJANDUSMUUSEUMI MATERJALID JUTUSTAVAD

Nagu Tartu Kirjandusmuuseumi materjalidest võib välja lugeda, sai Jõhvis koorilaulu viljelemine alguse kihelkonnakoolist.

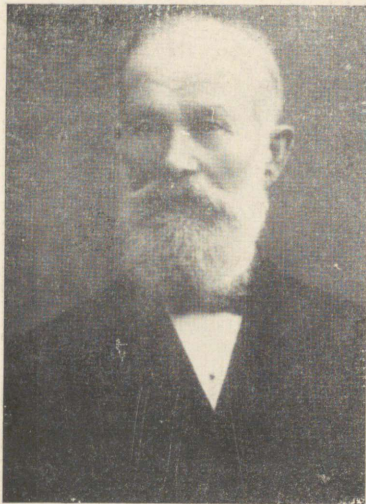
Tolleaegses ajalehes «Perno Postimees», mis on muuseumis säilinud, on öeldud, et kihelkonnakool alustas oma tegevust 5. veebruaril 1853. aastal. Selleks tüüriti kõstri käest üks tuba, kus sügisest kuni kevadeni kooli peeti. Algul oli õppijaid üheksa noort meest. Õppijad muretsesid ise oma söögi, pesu ja silmavalguse eest. Õpetusi anti õiges lugemises, katekismuse tundmises, kirjutamises, rehkendamises ja ka laulmises.

Niiviisi töötati koolis 1860. aastani. Siis asus koolmeistrina tööle Laiuselt päritolev Joosep Siegfried Saar. See mees oli rahvahariduse entusiast ja ka suur laulusõber. Nüüd hakati teiste ainete kõrval õpetama veel maailmamaade õpetust ja üldeldse kõike seda, mis seekordne Tartu kooliraamat oma seitsmes jaos sisaldas.

Tähtsale kohale seadis uus kooliõpetaja noodiõpetuse ja nelja häälega laulmise.

Rohkem õpetust tõi ka rohkem õppijaid. 1861. aastal oli neid juba 15. Paljud kihelkonnakooli lõpetanud mehed töötasid siis juba külakoolmeistrina. Mitmed neist püüdsid ka ise koore luua ning koorilaulu viljeleda.

Väike tuba kõstrimajas (see maja on veel praegugi Jõhvi Õlle ja Limonaadi Villimise Tehase vastas alles) jäi vägisi kitsaks. Talupoegade pealekäimisel olid mõisnikud sunnitud hakkama ehitama uut kihelkonnakoolimaja.

Meie segakoori asutaja ja esimene dirigent Joosep Siegfried Saar

Uus koolimaja ehitati Altveski tee äärde (praegune Veski tänav). Hoonemootmed olid 4,5×5 meetrit. Seal oli klassiruum, magamistuba ja väike köök.

2. ESIMESED ESINEMISED

Uus puust koolimajake avati 100 aastat tagasi (1862. aasta lõpus). Kooli avamisel laulis juba neljahäälne koor. See on fikseeritud «Perno Postimehes» nr. 4 25. jaanuarist 1863. aastast. Tookord laulis kooris 21 kihelkonnakooli õppijat: poisid laulsid tiiskanti ja altot, noormehed tenorit ja bassi. Juubeliaastapäeva pidamisel võtsimegi nimetatud avaliku esinemise aluseks.

Koori tore esinemine lõi seekordses Jõhvis kõvasti laineid. Kõik leidsid, et koorilaulul võib edaspidi suurt tulevikku olla. Tehti ettepa-

nekuid lauljate ridade suurendamiseks, repertuaari täiendamiseks. Võimaluste piirides püüdis Joosep Saar seda rahva soovi ka täita.

Veidi hiljem tekkis lauljatel mõte korraldada Jõhvis laulupäev. See oli antud perioodil täiesti uus üritus. Et laulupäev paremini välja kukuks, kutsuti sellest osa võtma ka Lüganuse ja Viru-Nigula lauljaid. Üks mees lähetati Tallinnasse, et laulupäevaks tellida spetsiaalsed rinnamärgid (üks märkidest on säilinud Tallinna teatri- ja muusikamuuseumis).

Kontsert pidid toimuma reedel, 2. juulil 1865. Tegelikult aga kogunesid koorid päev varem ning harjutasid kooslaulu terve päeva kestel.

Kontsert algas kell 12, kuid juba hommikust saadik tungles kohal suur rahvamurd. Isegi mõned mõisnikud olid tulnud laulupäevale, et vaadata, mida õpetus nende talupoegadest on teinud.

Kokku võttis laulupäevast osa 119 lauljat. Lauldi ühendkooridena kui ka kihelkondade kaupa. Kooride üldjuhiks oli Jõhvi kihelkonnakooli õpetaja ja kohaliku koori dirigent Joosep Saar.

Kihelkondadevaheline laulupäev õnnestus suurepäraselt. «Perno Postimees» kirjeldas üksikasjaliselt Jõhvi haruldast laulupäeva ja õhutas jõhvilaste eeskuju järgimist mujalgi, sest «laulupühad on kuj soe vihmake, mis kõik kasvama ajab» ja «eriti ka rahva armastust kooli vastu süvendab».

Ajaleht «Eesti Postimees» aga teatas, et «... Virumaal olla juba eesti laulupidu olnud».

3. KUIDAS ESIMESEL ÜLD- LAULUPEOL KÄIDI

Jõhvilastele kui eesti mandri esimese taolise laulupäeva organiseri jaoks valmistati see suurt heameelt. Nüüd jätkati veelgi suurema innuga repertuaari täiendamist, kunstmeisterlikkuse tõstmist.

Seisis ju ees esimene eesti üldlaulupidu.

Varsti oligi 1869. aasta kätte jõudnud. Jõhvi koor oli selleks ajaks kasvanud. Sõit Tartu, kus esimene üldlaulupidu korraldati, pidi toimuma hobustega. Ei siis veel lauluhuviliste kasutada autosid ja ronge olnud!

Hobused olid juba rakmeisse pandud, enamus lauljaid ärasõiduks valmis, ainult Kukruselt päritolev koolmeister Siimon Sõöt veel puudus. Oodati, oodati, viimaks vaadati. et niimoodi võib laulupeole ka hiljaks jääda. Alustatigi sõitu ülikoollinna suunas.

Veidi hiljem jõudis kogunemiskohta Siimon Sõöt. Ta sai kohe aru, et laulukaaslased on ära sõitnud.

«Mis nüüd saab?» pidas mehike nõu. «Minna koju tagasi või... «pressida» teistele ja!gi Tartusse järele.»

Siimon valis viimase tee. Et aga jalanõud teel ära ei kuluks (Tartusse oli ümmarguselt 150 versta!), võttis ta need ja!ast ära. Nii ta siis lippaski paljajalu.

Kui ta Tartusse jõudis, hakkas laulupidu juba lõppema. Mees muutus kurvaks.

«Pidi kodus see lapse sündimine mu ärasõitu segama!» kirus ta.

«Mis sa, värskel isa, kurvastad?» lohutasid teda laulukaaslased. «Meil juba niigi võidulaulmisel esimene auhind käes!»

Tagasi sõites oli kõigil tuju ülev. Kohapeal aga võttis koorilaul veelgi suurema hoo ja ulatuse, eriti muidugi siis, kui ka naissoost esindajad koori juurde tulid.

4. PUNASTE VÕITLUSLIPPUDE ALL

Pärast seda, kui kihelkonnakool suleti, koondus segakoori tegevus Jõhvi karskusseltsi juurde. Karskusseltsis oli palju progressiivselt meelestatud inimesi, nagu Ja-

(Järg 9. lk.)

(Algus 8. lk.)

kob Kletenberg jt., kes vihkasid hinge põhjani tsaari-isevalitsust. Nende progressiivsed mõtted kandusid üle ka koorilauljate hulka.

XX sajandi algul hakkasid ka koorilauljad õppima revolutsioonilise sisuga laule. Ühtlasi võtsid nad osa revolutsiooniliste laulude tekstide laialijagamisest rahva hulgas, õpetasid elanikele, millisel viisil neid laule laulda jne. Tolleaegne 12-aastane koolipoiss, praegune õpetaja-pensionär August Martin meenutab:

«Meie vanematelt käis sel perioodil üks teenijatüdruk iga päev piima viimas. Ta jutustas kaasakiskuvalt, millise õhinaga nad revolutsioonilisi laule kooris õpivad. Tüd-

«... Enam raudu me kanda ei taha, ike kaelast ja köidikud käest.

Üles, orjuse ahelad maha, viime võidule priiuse väed...»

Liikusime ministriumikoolimaja ette. Seal lauldi edasi, peeti kõnesid, loobiti tsaari pilte teise korruse aknast alla. Üheks viskajaks, keda ma veel hästi mäletan, oli praeguse teenelise koori liikme Anna Külmalliku isa — Arnold Kambu.

Aga siis tulid sandarmid. Nad hakkasid rahvast laiali ajama. Mina jooksin koju voodi alla. Kartsin. Aga siiski hakkas mul tahtmine vanemate inimeste koori pääseda. Paar aastat hiljem läksingi. Lau'sin seal 39 aastat!»

Nii ta siis lippaski esimesele üldlaulupeole paljajalu.

ruk laulis neid ka meil. Tal oli imeilus hääl. Eks mina pannud viisid kõrva taha ja õpetasin neid omakorda edasi omasugustele koolipoistele. Pärast teadis ja oskas neid laulda iga koolilüts!»

Kuidas laulusõbrad 1905. aasta revolutsioonisündmustest osa võtsid, seda meenutab lauluveteran Olga Lepp:

«Olin seekord viieteistkümnendaastane tüdrukutirts. Tulin parajasti koolimajast välja, kui tänaval rongkäik liikus. Laul, mida nad laulsid, oli mul hästi se'ge ning samas lippasin ka ise demonstrantide hulka. Seal oli hulgaliselt koori liikmeid. Lau'sin nendega koos:

5. REVOLUTSIOONILINE VAIM JÄI PUSIMA

Kuigi väljaastumine tsaari-isevalitsuse vastu suruti julmalt koori liikmetes edasi. Vanad lauljad jutustavad, millise õhinaga nad üht revolutsioonilise kallakuga laulu õppisid, et sellega esineda 1910. aasta üldlaulupeol.

«Ringkondlikul ülevaatusel läks meil korda see laul läbi suruda,» jutustab Olga Lepp, «kuid Tallinnas keelati meil selle esitamine ära. Meie olime solvunud ja nõrдинud,

paljud ei läinudki lavale laulma. Läksime linna, et võtta osa «Estonia» teatrile nurgakivi panekust, kuid ka seal aeti meid minema. Vaat sulle «vabadus!»»

Ka kooliõpilased, kellest hiljem said lauljad, säilitasid revolutsioonilisi traditsioone. Lauluveteran August Martin jutustab:

«Vahetundide ajal oli demonstratsioonide korraldamine meil väga moes. Ükskord võtsid demonstratsioonist osa kogu kooli õpilased. Mul oli suur punane taskurätt, selle seadsime kepi otsa ning lipp oligi valmis. Marssisime ümber koolimaja, ise aga laulsime neidsamu laule, mida lauldi ka 1905. aasta väljaastumisel Jõhvis. Oleks õpetajad sellest sõnagi kõssanud!»

Tõeline vabadus tuli alles 1940. aasta suvel, mil töörahvas hakkas ise oma elu juhtima. Kullaselt kõlas siis ka koorilaul. Selle aga katkestas saksa okupatsioon, mil koorilaul jäi soiku ning viimasel aastal koor isegi laiali läks.

6. SEGAKOOR TAASELUSTUS

Pärast Suurt Isamaasõda asus segakoori taastama endine Jõhvi keskkooli õpetaja Richard Sööt (üldmääritud Siimon Söödi poeg). Esimestena panid oma nime segakooris uuesti kirja Anna Külmallik, Agnes Lehtse, Meeta Irv, Karl Mäeots... Varsti oli jällegi paar-kolmkümmend laulusõpra koos ning samas jätkati koorilaulu viljelemist.

Igavene tegu aga oli ruumide leidmisega. Suur osa Jõhvist oli ju varemeis. Kord harjutati endises linna täitevkomitees, teinekord keskkooli saalis, kolmas kord kae-

vurite klubis... Vaatamata sellele toimusid harjutused enam-vähem regulaarselt. Käidi kontserte andmas. Nii külastas koor oma lauluga Narva linna kangruid, Kiviõli utjaid, Kohtla-Järve põlevkivikaevureid, Toila kalureid, Iisaku, Kuremäe, Vasavere loomakasvatatajaid ja põlluharijaid...

Lauljate read kasvasid, saadi ka uus kultuurimaja. Nii sai koorilaul kindlalt jalad alla. 1953. aastal saadi juba hea hinnang Tallinnas toimunud riiklike klubiliste asutuste ja kolhoosiklubide kunstilise isetegevuse ülevaatusel. Segakoor ja solist U. Kreen esitasid seekord orkestri saatel «Laulu taigast» Mi. Jutini operetist «Rahutu õnn». Teise palana kanti ette Zahharovi laul «Meie jõud» ja kolmandana — «Lindude laul» Ernesaksa ooperist «Pühajärv».

Vahepeal pandi segakoorile ka nimi. Endine koorijuht Ain Kuusk (tema oli üheks tugevamaks koorijuhiks) meenutab:

«Igal lauljal palusime oma soovi järgi nimi välja mõelda. Igaüks kirjutas soovi paberile ja andis ära. Üks soovis nimeks «Kannel», teine «Kaja», kolmas «Heli»... Sõelale jäid kaks viimast. Nende esitajaiks olid teenelised koori liikmed Anna Külmallik ja Johannes Kalvet. Hääletamisel langetasid lauljad oma otsuse «Heli» kasuks, «Ristiisaks» osutus J. Kalvet, kes töötab Tamniku kolhoosis.

(Järg 10. lk.)

PILK KÄIDUD TEELE

PILK KÄIDUD TEELE

(9. lk. järg)

7. MÖÖNAPERIOODIST SAADI KIIRESTI ULE

Suur tunnustus sai segakoorile osaks 1957. aastal, kui võeti osa noorsoofestivalist Tallinnas. Seal tuli koor koju juba hõbemedaliga! Siis oli lauljaid kooris kuuekümne ümber.

Vahepeal tekkis koori töös väike

mõõn. Ain Kuusk läks tööle V. Kingissepa nimelisse kultuurimajja, uus koorijuht aga ei võtnud asja südamega.

1961. aasta sügisel pandi mõõnaperioodile piir. Segakoori tuli juhatajama Kohtla-Järve I Internaatkooli muusikaõpetaja Ottniell Jürissaar, kel on selleks suurepärase talenti. Valiti ka 12-liikmeline büroo, kes hakkas võitlema distsipliini eest, juurutama huvitavaid traditsioone,

Esimesel suuremal esinemisel esines koor kahekümne ühe liikmelises koosseisus. See oli 1862. aasta lõpus – uue kihelkonnakoolimaja avamisel. Hiljem koori read täienesid, kuid esimese maailmasõja päevil ja sellele järgnenud perioodil vaibus mõningal määral töötajate osavõtt segakoori tööst.

Pildil: endine Jõhvi segakoor 1923. aastal. Esimeses reas (keskel) selleaegne koorijuht, Jõhvi algkooli juhataja Peeter Veevo.

organiseerima sagedamini kontser-te... Võeti kavasse selliseid toredaid ja kuulajaid köitvaid laule, nagu vene rahvalaul «Troika», ukrainain rahvalaul «Lai Dnepr», naapoli rahvalaul «Santa Lucia», Linsenij «Unistus»...

Paari kuuga tõusis lauljate arv 30-lt ligemale 70-ni. Varsti oli juba «Eesti Raadio» külas, võeti ette kontsertreis lätij ja leedu sõprade juurde.

Uuel tegevusaastal (1962. aasta sügisest alates) hakkas koori tulema üha rohkem ja rohkem uusi laulusõpru Jõhvist, Kukruselt, Sompast, Ahtmest... Siin pani oma nime lauljate kirja kaevanduse nr. 6 tööline Bertha Hüsse, tootmisvalitsuse taimekasvatuse agronoom Evi Meensalu, insener-melioraator Bruno Jaagant, 5. keskkooli õpetajad Hilda Reintop ja Aino Enniko, Sompalinnaosa söökla kokk Helle Nikkar, riikliku arhiivi töötaja El'a Kivimäe... Sajanda lauljana kanti segakoori nimekirja kaevanduse nr. 6 motoristi Irene Jõelaidi nimi. Et mehi tuli suhteliselt vähem juurde, siis tuli naislauljate vastuvõtmine isegi katkestada. Seda muidugi ajutiselt.

8. KINDEL SIHT

Viimasel ajal on segakoor asunud järjest raskemate ja rohkem pingutust ning tööd nõudvate laulude kallale. Uhkesti on hakanud kõluma talupoegade koor Smetana ooperist «Müüdnud mõrsja», Beethoveni «Kevade kutse», Mendelssohni «Lahkumine metsast», Podelski «Kommunistide parteile», Ritsingu «Tulease» jt.

Paari viimase aasta jooksul on segakoor loonud sõprussidemed üheistkümneme kooriga. Viimati sõlmiti sõprussidemed 5. keskkooli lastekooridega, Kunda naiskooriga «Salme», samuti 1. keskkooli naiskooriga.

Endine koorijuht Richard Sööt

Palju elevust tõi koori tööle juurde juubelpidustusteks valmistumine. Agaralt käiakse koos, õpitakse uusi laule, viimistletakse varemõpitud laule, uuritakse üksikasjaliselt koori ajalugu, valmistatakse naislauljatele esinemiseks uusi k'eite...

Veebruarikuus saabus koorile rõõmustav teade: segakoori «Heli» autasustati Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga!

Ka edaspidi seisab meil ees palju uut ja huvitavat. Juba lähemal ajal kavatseme esineda Tartu Riikliku Ülikooli aulas, suveperioodil tahame korraldada endistest veelgi pikema kontsertreisi... Kõrvuti sellega teeme kõik selleks, et saada rahvakoori austav nimetus!

PILK KÄIDUD TEELE

Tuletõrjeühingu saal oli rahvast tulvil. Segakoor oli juba mitu laulu, nagu räägitakse, maha laulnud. Kohe pidi algama uus laul, kus solistiks oli Elli Putnik — ilusa ja kõlava häälega soprani-laulja.

«Elli, astuge nüüd koori ette!» pöördus koorijuht Parsmann vaikselt-vaikselt solisti poole.

Tüdruk lõi õhetama. Ei astunud.

Koorijuht andis talle veel kord märku.

Elli ei läinud, häbenes.

Siis kargas mehel hing täis.

«Välja koorist!» lausutas ta ärritatult.

Elli läkski minema. Rahvas arvas, et lauljal hakkas paha. Laulu ära jätta aga ei saanud, see oli juba «välja kuulutatud». Et nüüd mitte vahele jääda, laulis Parsmann üheaegselt koorijuhtimisega ise soprani soolo maha. 1909. a.

„VAAT, KUST LEIDIS VARJUPAIGA!“

Esineti Illuka rahvamajas. Esimene pool läks enam-vähem tippopp. Aga üks vaheajal jõudis üks tugev bass ära kaduda.

«Kui Illukale sõitsime, kippus talle autos vägisi uni peale,» teadis rääkida paar mees-

lauljat, «võib-olla läks kuhugi tukastama.»

Hakati kiiresti otsima. Ilma temata ei tahetud esineda. Rahvas aga juba plaksutas, nõudis kontserdi jätkamist.

Korraga kuulsid naised, et kusagilt kostab justkui magava inimese norisemist. Hakati uurima. Eks too jässakas mees oli redelit mööda lava lae alla roninud, redelil mugava poosi sisse sättinud ning... magama jäänud. Arvas, et sealt teda ei leita.

«Vaat, kust leidis ikka varjupaiga,» naersid teised redelit ettevaatlikult maha lastes.

Pärast sõda

KUI JUBA, SIIS JUBA

Sõideti Tallinnasse. Näidati kätte majutamiskoht. Lepiti kokku esinema minemise kel-laaja suhtes. Siis mindi linna. Lauljad jõudsid kokkulepitud ajaks ikka enam-vähem tagasi, kuid... kultuuriosakonna poolt määratud koori esindajat polnud näha. Oodati pool tundi, tund...

Viimaks ilmus ta siiski silmapiirile, kuid esindajat temast enam polnud.

Ta viidi majja.

NII ÜHT KUI TEIST

■ Kroonikaraamat teatab ■ Koorijuhid mäletavad ■ Lauluveteranid jutustavad ■

«Kui ta jõudis pea täis trimbata,» otsustasid majutamisruumist viimastena lahkuma jäänud kaks vigurivänta, «siis olgu tal ka nina täis!»

Samas tühjendasidki nad ühe tuubi hambapastat ühele poole, teise tuubi teisele poole ninasõõrmesse...

50-ndate aastate paiku

KOHUSETUNNE

See, et Verner Soer haigeks jäi ja kontserdile ei saa tulla, oli kõigile lauljale teada.

«Temaga koos läheks ikka paremini,» arutasid bassid omavahel. «Pealegi esimene esinemine uue koorijuhiga, helilooja ka veel külas...»

Verner teadis samuti, et teised ootavad. Ja samas tegi otsuse:

«Lähem ikka poistele appi!»

Lauljad olid üllatunud, kui Verner rohkem kui 39-kraadise palavikuga lavale astus.

1961. aasta sügis

ÖNNELIK PÆEV

Täna oli segakooril jälle esinemine. Avati Jõhvi linnaosa parki.

Pahameelt tekitas see, et mõned lauljad ei tulnud täpseks ajaks ko-

hale. Koorijuhi oli ter- vis viletsavõitu (palavik ulatus 39 kraadini).

Ent vaatamata sellele nimetati seda päeva õnnelikuks päevaks, sest koorijuht leidis üles kolm nädalat tagasi kaduma läinud helihargi.

13. 05. 1962. a.

KAALUV PÕHJUS

Esinemine algas hilja ja üks laul ei tahtnud bassidele hästi istuda.

«Miks te vahepeal va- lesti laulsite?» päris vaheajal koorijuht.

Põhjusi oli mitu. Kõige kaaluvama põhjusega tuli aga lagedale koori kõige pikem laulja.

«Ma ei kuulnud hääleandmist!» ütles ta otsekoheselt.

20. 05. 1962. a.

TOILA-ORU PARGIS

«Olgu tervitatud laulupäev, mida meie nii kaua ootasime!» ütlesid meie koori lauljad kurnisse Toila-Oru parki jõudes.

Seal aga selgus, et peaproovini on veel aega, sest teised koorid olid veel kõik tulemata.

Meile kulus muidugi see vaba tund ära ja seda peamiselt apelsin- sabas seismisega. Aga

vaesed kannatajad, kes sel päeval üldse apelsin- või kanamune ostsid, sest neist lahtisam- mise eest ei tarvitse- nud kellelgi muretse- da. Ületamatu pilt oli see, kui Arvi kanamu- na löödi Vernerit pähe puruks. Kas see «võte» asjaosaliste lauluhäält ka tõstis, seda oli raske kindlaks teha.

Laul voogas vahvasti. Ainult ühed mehed (vist kusagilt Kiviõli kan- dist) arvasid parema olevat lavale maha istu- tuda ja suitsud põlema panna. Parem oleks ol- nud, kui nad seal oleks lõpuni suitsetanud. Aga siis tegi üks Kusti- ni- meline mees teistele märkuse, et teised juba ammugi laulavad, hak- kame ka... Hakkasidki, kuid tahtsid vägisi ka teistel laulu nassu ajada.

17. 06. 1962. a.

SUURSUNDMUSTE

KUNNISEL

Täna tegi koorijuht O. Jürissaar teatavaks, et 8. juunil esine- me Tartu Riikliku Ülikooli aul- as. Selleks ajaks on lubatud naislauljale uued kleidid valmis te- ha. Võib-olla õnnestub ka liikmemärgid kätte saada. Siis oleks esi- mine täuslikum. Ka laulupäeva on siis mõ- nusam üle elada.

Õhtul istus büroo koos. Võeti eesmärgiks 29. juunil koori juube- likontsert ära pidada.

25. 05. 1963. a.

«Mina panin oma nime segakooris «Heli» kirja juba 1938. aastal,» jutustab Anna. «See-kord oli kooris 35—40 lauljat, täpselt enam ei mäleta. Koori juhatas Peeter Veevo.»

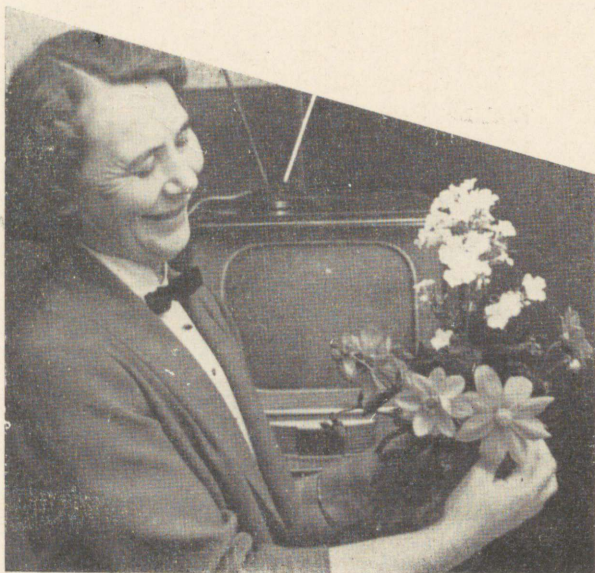
Edasi jutustab lauluveteran, et vanasti alus-tati lauluaastat tavaliselt oktoobris, kui kibeda-mad välitööd kaelast ära said. Tegevusaasta lõ-petati mais. Ega siis suvel olnud kellegi aega lauluga jännata!

Praegu töötab Anna trükikojas «Kaevur». Seitsmetunnilise tööpäeva juures jätkub tal kül-laldaselt aega ka koorilaulu viljelemiseks. Isegi töö juures laseb ta vahel varahommikuti, kui veel teisi trükikoja töölisi ei ole tööl, oma arm-sa soprani valla.

«Noh, Anna, sa lased kätel käia kohe lau-luga!» hüüavad tavaliselt tööleruttavad sõbrad.

«Mis seal ikka,» vastab Anna rõõmsalt, «on ju laul saanud mulle otsekui unustamatuks kaaslaseks. Selleta ei oska ma e'adagi.» Ta võ-tab kohusetruult osa nii harjutustest kui ka väljasõitudest-kontsertidest. Juubelikontserdi eel anti talle teenelise kooriliikme nimetus!

ANNA KULMALLIK

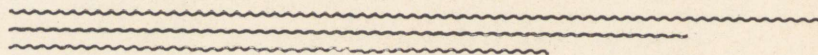

RENATE RA'ASK

JÄÄND SÕBRAKS LAULULE

Ilma temata ei oska se-gakoori ette kujutada-gi. Küll võib teda kohata lauluhuvilisi segakoori agiteerimas, autobussi ekskursioonideks välja «kauplemas», koori koosviibimistel peolau-da katmas, seltskondlik-ke mängu organiseerimas... Ja kõik, mida Renate on tei-nud ja teeb koori büroo esimehe asetäitjana (ka tema'e on antud teenelise kooriliikme nimetus) koori heaks, on kantud suurest armastusest koorilaulu, meie koori kollektiivi vastu. Tundub, et just temast kõnelevad Vladimir Beekmanni loo-dud värsiread:

«... kui Su elust saab teistele suvi —
siis on ka Sinul soe...»

... Kellaosutid lähenevad veerand üheksale. Saalis löö-vad särana tuled. Lauljad istuvad oma kohtadele. Teiste hul-gast võib siit leida ka kolmanda staažikama laulja Julia Raidma, kellele on antud samuti teenelise kooriliikme nime-tus. Puudumisi tuleb tal ette imeharva, ja neilgi kordadel on selleks mõjuv põhjus. Julia töötab Kohtla-Järve linna statistikainspektuuri statistikuna. Seal meie fotolääts teda tabaski.

Ise'oomulik on veel asjaolu, et Julia on loodusesõber, armastab ilu. Vaevalt oli lumi sulanud, kui ta juba aias askeldas. Varsti olid viljapuude ja marjapõõsaste alused korralikult läbi kaevatud, köögiviljad maha pandud, tara korrastatud... Peatselt rõõmustasid silma juba mee'di-vad õiekobarad, lopsakad köögiviljapealsed, kaunid lil'ed... Teadagi, vanal lauluveteranil peab olema ka kodu ja sel'e ümbrus korras!

«Kus Te küll selle aja võtate?» küsime eakalt laulu-sõbralt.

Tema aga muigab ja vastab:

«Inimene jõuab palju, kui tal on ainult tahtejõudu, pü-sivust, kui ta omab sihi ja eesmärgi.»

JULIA RAIDMA

Sõna on uutel laulusõpradel

Suurenegu meie read veelgi

Olen ka üks väike kübeke sellest suurest lauluarmastajate perest. Laul hakkas mind köitma juba varajases nooruses. Ja kuigi nüüd küünivad aastad juba peaaegu poole sajandini, ei mõtle ma laulukoorist veel niipea lahkuda.

Mulle meeldib väga viljelda koorilaulu segakooris «Heli». Siin on väga hea distsipliin, üksteise mõistmine, toredad ja köitvad traditsioonid.

Tahaksin näha, et meie read veelgi suureneksid eelkõige muidugi noorte lauluarmastajate arvel, ja seda eriti meeslauljate osas.

Rudolf Pöld

Nii hea on laulda siin . . .

Tulin segakoori laulma 1962. aasta sügisel. Olen varem ka mitmes kooris laulnud, kuid «Heli» erineb neist kõigest. Peale laulmise tegeldakse siin ka häälekooli, hingamise ja noodiõpetusega. Mis mulle aga eriti meeldib, on see, et koor moodustab ühise kollektiivi väga ilusate traditsioonidega. Juba esimesel päeval olin meeldivalt üllatatud, kui sm. Kerts mind kooribüroo nimele tervitas ja koorilaulu viljelemisel edu soovis. Ootan nüüd huviga sünnipäeva, sest siis on võimalus traditsiooni kohaselt kuulda koori esituses oma lemmiklaulu.

On hea, et kooris nõutakse täpsust. Kõik püüavad olla õigel ajal kohal. Seetõttu on töö produktiivne.

Koori töö teevad eriti huvitavaks tema alati püstitatavad lähema ja kaugemad perspektiivid, mis kogu koori elevil hoiavad. Olen juba osa võtnud tutvumisõhtust ja mitmest esinemisest. Ees aga ootab suurt juubel. Siis lendavad mõtted kaugemale ette, suvele ja pikematele kontsertreisidele.

Väga hea on olla siin ja laulda kooris. Eriti siis, kui tead, et üksikuna su hääli pole võib-olla üldse suuremat väärt. Aga kollektiivis on ta siiski piisake selle suure laulujões, mille sada inimest voolama panevad. Eks kõik jõed koosne ju piiskadest!

Hea on jälgida ja usaldada dirigendi tarku käsi, tunda nende vastu tänuhinnakust, kui nad panevad hääled nutma ja näerma, raevus mürisema ja õrnuses helama.

Armastan seda pingest kumisevat vaikust, kui dirigent käed on tõstnud esimeseks taktiks, ja armastan seda õnnelikku vabanemishetke, kui ta pärast ettekannet publikule kummardab.

Aga kõige rohkem armastan ma laulda, ja mitte ainult hääle, vaid ka hinge ja südamega. Lähen pärast õnnestunud esinemist mööda õiseid tänavaid koju ja kõik minus ja minu ümber laulab veel kaua edasi.

Hilda Reintop

Artur Biider tõi möödunud sügisel segakoori juurde 11 uut lauljat. Talle anti tšerelise kooriliikme nimetus.

Pildil: A. Biider (all keskel) uute lauljatega vestlemas.

Suur sõbralik pere

Nii tahaks nimetada Kohtla-Järve linna I Kultuurimaja segakoori «Heli» kollektiivi koos tubli ja energilise dirigendi Otniell Jürissaarega.

Minule, kui uuele liikmele jäi kohe esimesest päevast hea mulje koori kollektiivist. Nüüd on see mulje süvenenud. Kõik vanemad koori liikmed on igal ajal abivalmid. Tunnen, et olen sattunud heade seltsimeeste perre.

Laul on alati meeldinud mulle, eriti koorilaul.

Olen ennegi laulnud segakooris, ainult nüüd mõned aastad olen sellest kõrvale jäänud, sest Sompal linnaosas ei ole segakoori.

Lugedes ajalehest «Leninlik Lipp» kuulutust, et «Heli» võtab vastu uusi lauljaid, ja et ka laulja Artur Biider käis auku pähe rääkimas, siis otsustasingi hakata segakooris laulmas käima.

Vanasõna ütleb, et iga algus on raske. Ka minul oli algul raske ja usun, et teistel uutel lauljatel samuti, sest vanemad lauljad teadsid juba paljusid laule, mida meil tuli õppida, n. ö. tagantjärele. Kuid hea tahte puhul saab kõik!

Tunnen, et kui käin laulmas, olen palju paremini puhanud, tuju palju parem ja meeleolu rõõmsam.

Tahan kogu südamest kaasa aidata sellele, et meie laul kannaks vilja ja et selle kuulajad ammutaksid uut jõudu helge tuleviku rajamisel.

Linda Aromatova

Tööplaane ületades

Möödunud, 1962. aasta lõpus teatas Kohtla-Järve linna ajaleht „Leninlik Lipp“, et puurija Verner Soer täitis puurimistöde aastaplaani enne tähtaega ning töötab juba uue aasta märtsikuu arvel.

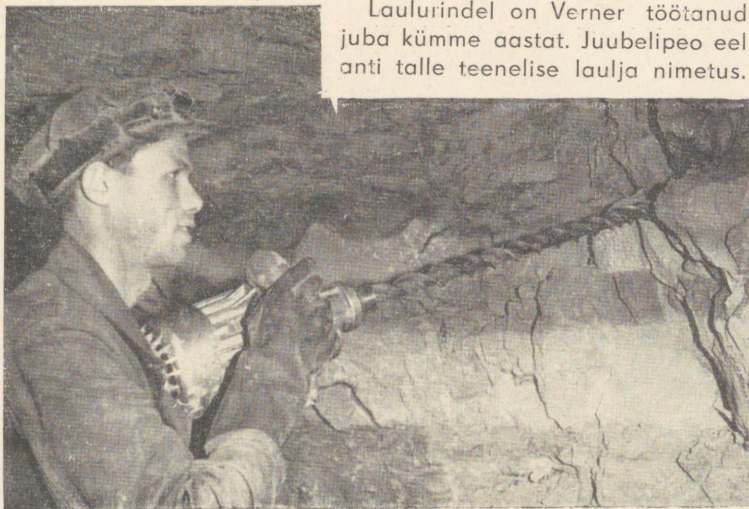
Seda aitasid tal tagada pikaajalised töökogemused, tööaja maksimaalne kasutamine jne. Sealjuures on töö märksa kergem, kui see oli seda kodanliku klikivalitsuse perioodil. Kui näiteks varem suutis tööline käsipuuriga puurida 4–5 poole meetri sügavust puurauku päevas, siis Verner puurib nüüd elektripuuriga üle 200 puurangu vahetuses.

... Laava oli Verneril lõhkamiseks ette valmistatud. Ta hakkas sammuma mööda kogumisstrekki kaevanduse peahoone poole. Seal ei jõudnud ta veel rõivaid vahetada, kui juba kutsuti valveinseneri juurde.

„Uus puurija pole kohale ilmunud, võib-olla juhtus töökaaslasega midagi. Kas sa ei oleks nõus tema eest ühe laava veel ära puurima?“ rääkis ta Vernerile.

„Mis siis ikkal!“ oli Verner nõus.

Nii said ka järgmise vahetuse kaevurid vajaliku tööriista. Ent taolisi näiteid võiks tuua palju.

Laulurindel on Verner töötanud juba kümme aastat. Juubelitepo eel anti talle teenelise laulja nimetus.

„Sellist naist annab otsida“

Eks me kõik ole seisnud kaupluses kassa ees. Ühel kassapidajal läheb rüha vastuvõtmine ja tšekikesele kauba eest tasumise kohta vastava märkuse tegemine libedasti, teisel aga...

Elmi Lavrov, Jõhvi linnaosas asuva kaupluse nr. 17 kassapidaja, kuulub esimeste kategooriasse. Seetõttu ei ole tema kassaluugi ees peaaegu kunagi järjekorda. Sealjuures on ta sõbralik ja abivalmis.

Segakooris «Heli» laulab ta seitsemendat aastat, üldse koorides ja ansambrites aga viieteistkümnendat aastat. Ta on segakoori büroo sekretär, kodumajandusringi üks juhtivamaid jõude, kultuurimaja

aktivist...

... Juubelitepo hakkas lähemale jõudma. Naislauljatele oli tarvis ühtlast rõivastust. Linna täitevkomitee eraldas küll 1750 rubla kleidiriide ostmiseks, kuid millist riiet osta, millise tegumoega lasta kleidid õmmelda ning mitmeid teisi taolisi küsimusi kerkis kohe büroo ette.

Need küsimused tuli lahendada. Elmi oli kohe nõus Tallinna sõitma, et seal moemajaga vastavalt nõu pidada, ligi ühe kolmandiku kilomeetri kleidiriide valmistamiseks vabrikuga kokku leppida jne. Mõne aja pärast oli riie kohal, läks lahti õmblemiseks. Juubelikontserdiks saavad nüüd kõik naislauljad uued valged kleidid.

Ega siis kultuurimaja direktor Eugen Vaher asjata ütle:

«Sellist naist annab otsida!»

Maa-alustel magistraalidel

«Hei, alt ära!» hüüab kaevanduse nr. 2 elektrivedurijuht Karl Mägi järjekordse põlevkivilaadungiga viprisse jõudes.

Vipris haagib ta oma elektriveduri «pruuni kullaga» laaditud vagonetiderea küljest lahti, haagib tühjad vagonetid järgi ning samas areneb sõit kogumistreki suunas.

Karl sõidab maa all oma elektriveduriga kolme-neljakümne kilomeetrise tunnikiirusega. Sellist kiirust saavutavad vänesed. Seda on taganud masina heaperemehelik hooldamine, teeprofii-li laitmatu tundmine...

Iseloomult on Karl tagasihoidlik, võiks öelda isegi vaikne, ent see-eest sõbralik. Ka on temas hästi arenenud distsipliini-tunne, olgu see siis põhitöö või segakoori juures.

... Segakooris algas harjutuse teine pool. Pärast uute koori-liikmete tervitamist ja tutvustamist ning sünnipäevalaste õnnitle-mist teatas koori büroo esindaja, et paari päeva pärast on kultuu-rimaja planeerinud segakoori kontserdi. Tarvis kõigil kooriliik-meil esineda, kuid ... Karl peab olema tööl.

«Kas mitte kuidagi ei saa vabaks?» pöördus büroo esindaja Karl Mägi poole. «Meil tenoreid niigi vähevõitu.»

Karl midagi kindlat küll ei ütelnud, kuid lubas vaadata. Tu-lemuseks oli see, et Karl vahetas oma tööloleku aja sõbraga ära ning koor võis esineda jälle täies koosseisus.

«Karl aitab meid alati hädast välja!» kinnitab segakoori bü-roo esimehe asetäitja sm. Rüüsak, kes vastutab kooris distsipliini eest.

Päeval kolhoosis, õhtul kultuurimajas

Mõni aasta tagasi seisis endise Kirovi-nimelise kolhoosi esimees sm. Aas küsimuse ees, kes võtaks enda peale lautade juurde silo vedamise. Üks põlgas, et seal peab iga päev tööga kinni olema, teine rääkis, et temale ei meeldi silo lõhn, mis riietesse tungib...

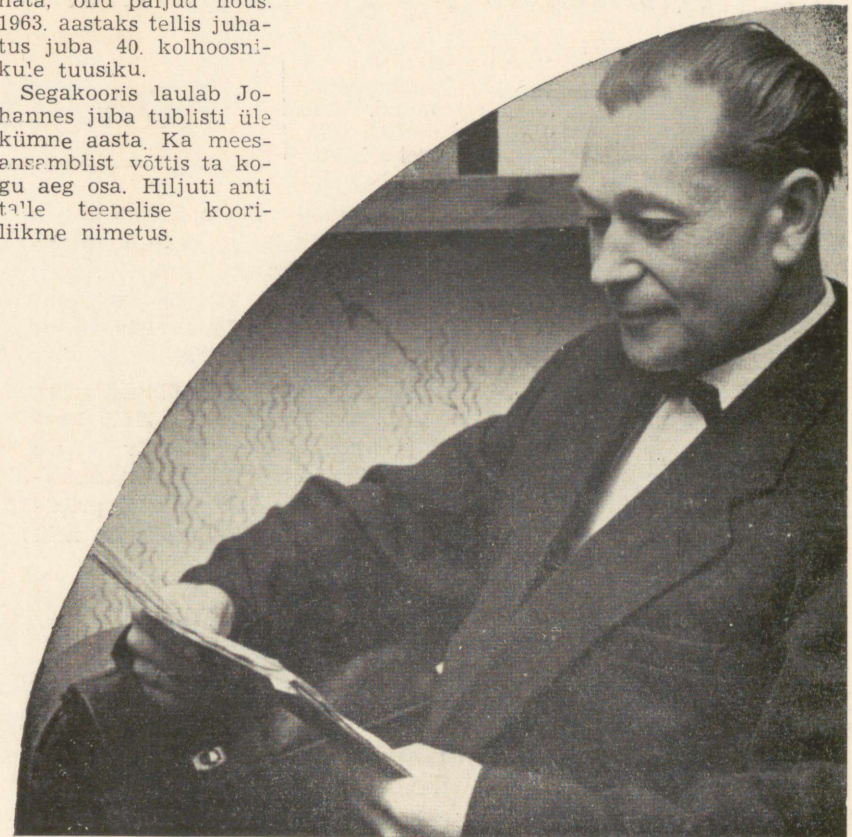
Räägiti siis Johannes Kalvetile, kolhoosi juhatuse liikmele.

Nii hakkaski ta silovedajaks. Suvel võtab ta hoolega teistest töödest osa, olles iga päev tööl. Mullu saatis kolhoos oma tubli liikme Narva-Jõesuu Kolhoosidevahelisse Puhkekodusse korralist puhkust veetma.

«Olen teile südamest tänulik,» surus Johannes, puhkekodust tagasi tulnud, kolhoosi esimehe kätt. Püüan edaspidi töötada veelgi paremini.»

Teised kolhoosnikud ei tahtnud algul puhkekodusse minna. Teadagi, uus asi! Kui aga Johannes oli neile selgitanud, kuivõrd hea on seal pu-hata, olid paljud nõus. 1963. aastaks tellis juha-tus juba 40. kolhoosni-kule tuusiku.

Segakooris laulab Jo-hannes juba tublisti üle kümne aasta. Ka mees-ansamblist võttis ta ko-gu aeg osa. Hiljuti anti ta'le teenelise koori-liikme nimetus.

„HUVASTI, JÕHVII“

Üsna varsti pärast seda, kui segakoori juhtimise oli Ottniell Jürissaar enda peale võtnud, hakkas liikuma jutt:

««Heli» on elu sisse saanud!»

Mõni kuu hiljem, kui segakoor oli jõudnud anda mitu sisukat kontserti, lubati lauljatele suvel organiseerida kolmepäevane ekskursioon. Laulusõbrad aga arvasid, et mis see paljas ekskursioon ikka on, parem anda teepeal ka mõni kontsert.

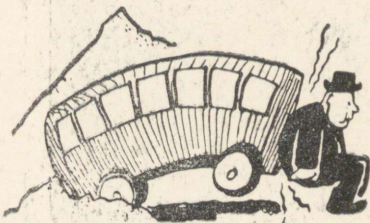
Kahetekümne seitsmendal juulil kell 18, nagu see oli

autobaasiga kokku lepitud, sõitis buss kultuurimaja ukse ette. «Tüürimees» Harri Kaljuvee paigutas poolsada lauljat kohtadele. Juba hakkaski buss liikuma. Mahajääjad lubasid põialt hoida. Palusime varbad juurde liisada.

«Hüvasti, Jõhvi!» lehvitasid ärasõitjad mahajääjaile kätt.

LIIVAKARJÄÄRIS, PURSKKAEVUS ...

Harri Kaljuvee uurib autojuhtidega maakaarte. Sõit läheb lauluga. Mõeldakse kohtumisele läti ja leedu sõpradega, kontsertidele ... Iga laulja lubab anda oma parima.

Iisaku ... Lohusuu ... Mustvee ... Kasepää. Üni ei tule.

Bussi tagumises otsas avab Artur Ardlo kohvri. Ka teised kinnitavad keha. Siis aga korraga — stopp! Buss oli jõudnud liivakarjääri. Päris karjäär see küll polnud, kuid maantee ääres oleva süvendit täitmiseks olj buldooseriga liiva üle tee lükkamisest jäänud sinna töepoolt paks liivakord, mistõttu buss sinna sisse jäi. Ei

ju ees kolmekümne viie aasta sünnipäev! Oma traditsiooni kohaselt ei jäänud siin koor ükskõikseks. Juba kanduski bussi eesotsast tagapoole salajane sosin:

«Olge valmis Kaljuveele «elagu» laulmiseks!»

Täpselt kell 24.00 süüdati bussituled. Sünnipäevalaps laskis magusat «nurru», kui lauljad päästsid oma registrid valla: «Ta elagu, elagu, elagu, e-la-gu! ...»

Nüüd oli muidugi ka Harri üleväl. Büroo esindaja õnnitles teda. Elmi Lavrov ja Elve Vunk andsid üle Jõhvist selleks otstarbeks kaasavõetud lilled.

Killukeksi kõige pikemast

aidanudki muud, kui lauljail tuli maha kobida.

Algul pani väiksem grupp kaasasõitjaid käed külge. Buss ei nõksatanudki. Alles siis, kui ka Artur Biider ja teised «turjakamad vennad» õla bussi alla sättisid, lükati masin liiva seest välja.

Järgmine peatus oli õhtul Tartus, et vaadata Toomemäge. Kuid Raevoja platsil jäi purskkaev «teele ette». Paar energilisemat kaasasõitjat «kukkusid» teistele vett pritsima. Muidugi ei jäetud siis ka neid «karistamata» ...

KESET ÖÖRAHU

Kell 23.15 sõideti Tartust Võru suunas edasi. Lõpetati laul. Tuled bussis kustutati. Algas öörahu. Lauljad hakkasid silma «looja» laskma, sealhulgas ka ekskursiooni juht. Seda oligi vaja. Harril seisis

KONTSERTMATKAST

Koorijuht soovis nüüd tava kohaselt teada saada, millist laulu võiks segakoor oma repertuaarist hällilapsele esitada. Sooviks oli naapoli rahvalaul «Santa-Lucia», mis ka esitati.

Pärast rääkis Harri avameelselt, et nii ainulaadset sünnipäeva märkimist pole tal veel kunagi olnud. Buss aga võras hoolega edasi.

LATIMAA PINNAL

Hommiku poole ööd jõudsimel Siguldasse. Siin proovisime veidi magada. Aga teadagi, mis sellest välja tuli: esiteks polnud bussis ruumi enda sirutamiseks ja teiseks olid mõttevälgatused niivõrd vaimukad, et keegi ei suutnud näeru pidada. Eriti heas huumorimeeleolus olid Ottniell Jürissaar, Valter Mägi ja Artur Biider.

Ainult neli lauljat (Elmi L., Elve V., Maimu K. ja Artur A.) jäid sellest «heast» ilma. Esimesed

kolm olid tuulest ja vihmast hoolimatamalt lipanud bussi lähedal olevate heinarõökude alla puhkama, viimane aga otsis uut «apteeki», kus võiks jälle «tankida».

Lõuna paiku jõudsimel Riiga. Käisime vennaskalmistul.

Edasi läksime loomaaeda, mis parajasti tähistas oma 50. aastapäeva. Seal oli üle 2000 looma ja linnu kõigist maailmajagudest. Pärastsõjajärgsel perioodil on loomaaia loomade ja lindude arv tõusnud 10-kordselt.

LEEDU SÕPRADE JUURES

Ioniškise linna jõudsimel laupäeva õhtul. Kultuurimajas oli parajasti alanud tants. Et neil seal muud kavas polnud, olime nõus esinema.

«Hakake aga siis pileteid müüma!» oli kohe nõus sealse kultuurimaja direktor Bronislaw Zastarkis, noor külalislahke mees.

«Mis te nüüd,» ajasime vastu, «ega me raha pärast teile külla tulnud!»

Tants katkestati. Orkestrimehed ja tantsijad läksid linna oma sõpru kutsuma, et kohtuda eesti lauluvillistega. Tunni-pooltise pärast oli saal puupüstj rahvast täis.

Rivistusime lavale, muidugi rahvarõivais. Tervitasime neid leedu keelse hüüdega: «Sveiki, sveiki, sveiki!»

Nemad aga kohe vastu eesti keeles: «Elagu eesti lauljad!»

Olime pisut üllatunud. Polnud ju teada, kust nad võisid neid eesti-keelseid sõnu teada saada, meie käest nad neid igatahes ei küsinud. Alles hiljem selgus, et üks sealne noormees oli osa võtnud tsemenditehase «Punane Kunda» ehitamisest. Tema siis oligi saalis rahva välja «koolitanud».

Avalauluna vallutas saali Juhan Simmi «Heldena tu'i hommik». See kõlas tõepoolest võimsalt. Saalis skandeeriti!

Edasi esitasime karjala rahvalaulu «Tule meile», naapoli rahvalaulu «Santa-Lucia», vene rahvalaulu «Troika» jt. laule rahust, rahvaste sõprusest...

Tulid lilled, soojad sõnad... Paljudel läksid silmad niiskeks.

Meid paigutati internaati, kus

puhkasime nagu heade sõprade juures kunagi. Meeleolu oli ülev, uni äärmiselt magus!

Ära sõites lubasid leedulased-ise-tegevuslased meile edaspidi külla tulla.

TAGASITEEL

Külastasime veel kord looduslikult haruldaselt kaunist Siguldat. Ent ei jõudnud me veel bussist väljagi, kui taevast hakkas nagu ämbri-ga vihma alla kallama. Sellest me ei hoolinud. Võtsime kingad jalast, mehed käärisid püksisääred üles ning... aidaa Sigulda keppe otsima! Paljud käisid ka mäe peal ära, ehkki selleks tuli läbida ligi 400 li-bedat trepiastet. Mõned agaramad jõudsid ka Turaida lossi varemed üle vaadata.

Edasi aga kihutasime Karksi-Nuiale. Seal oli pühapäeva õhtul ette nähtud meie segakoori kontsert. Laul kõlas laitmatult, ka ap-lausiga poldud kitsi, ainult kuulajate read olid hõredad. Peagi selgus

ka põhjus: searsed kultuuritöötajad olid viieteistkümnest kohalesaade-tud afišist üles pannud ainult kaks ja sedagi vaevalt paar tundi enne kontserdi algust(!).

Õo veetsime Nuia kultuurimajas. Üht meeslauljat tabas õnnetus: ta «lendas» teisele küljele keerates põ-randale! Kaasmagajad reageerisid

sellele mütsatusele väikese naeru-kihinaga.

Esmaspäeva hommikul laulsime Nuia lossivaremetes: «Kelle auks on pidu täna?...»

Viljandisse sõitsime lauluga «All järve kaldal paadimees». Mõned sõitsid seal paadiga, enamuse aga karastas end siiski sooja järve-vees. Kaldale tulles mängisime palli, päevitasime...

Mõned tunnid hiljem olime juba Võrtsjärve ääres. Seal laulsime Aime Selgisele kui sünnipäevalap-sele «Ma seisatan, vaatan ringi...»

Õhtul sõitsime Emajõe «jõetram-miga». Südaööl jõudsime koju ta-gasi reipa lauluga, mida kord õppi-sime Jõgeva laulusõprade käest: «Ja meil on rõõm, rõõm, rõõm, rõõm, rõõm südames...»

Selles majas lauldi 100 aastat tagasi...

... ja siin laulab segakoor praegu.

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

FOTOKILDE MÖÖDUNUD LAULUAASTAIST

Kohtla-Järve linna I Kultuurimaja segakoor «Heli» pani 1865. aasta suvel aluse laulupäevade traditsioonile eesti mardril. Sellest ajast peale on segakoor pidevalt osa võtnud nii kohalikest kui ka ümberkaudsetes keskustes korraldatud laulupäevadest. Ka on koor osa võtnud kõigist üldlaulupidudest.

Pildil (vasakul): segakoor «Heli» Kohtla-Järve linna 1962. aasta laulupäeva rongkäigus.

* * *

Kaks korda nädalas (tavaliselt esmaspäeva ja neljapäeva õhtul) kogunevad Kohtla-Järve linna I Kultuurimaja segakoori «Heli» liikmed harjutusele. Harjutused kestavad kaks tundi — veerand üheksast kuni veerand üheteistkümneni. Harjutused algavad minutilise täpsusega. See võimaldab igal laulusõbral otstarbekalt ja hästi planeerida oma õhtuseid vabu tunde. Algul pühendatakse veerand tundi

hääle lahtilaulmiseks, siis süvendatakse solfedžeerimisoskust, täiendatakse muusikateoreetilisi teadmisi ... Seejärel läheb lahti uute laulude õppimiseks.

Harjutuste teisel poolel peetakse algul mõni minut ühiselt nõu, kuhu edaspidi välja sõita, kust selleks sobivamatel tingimustel transporti saada, soovitakse õnne sünnipäevalastele ... Seejärel aga algab vanade laulude kordamine, nende viimistlemine. Tavaliselt toimuvad harjutused kultuurimajas, tänava kevadel aga, kus kultuurimaja on kapitaalremondis, lubas linna 5. keskkooli pere selleks oma saali kasutada.

Pildil (all): segakoor «Heli» õpitud laule viimistlemas. Koori juhatab Ottniell Jürissaar.

Kohtla-Järve linna I Kultuurimaja segakooril «Heli» on palju sõpruskoore. Neid on Kohtla-Järvel, Kohtla-Nõmmel, Kundas ... Kõige tihedamad sõprussidemed on Kohtla-Järve linna V. Kingissepa nimelise Kultuurimaja naiskooriga «Kaja». Tihti käiakse üksteisel külas, et kuulata uusi laule, tutvuda büroo tööga, elada kaasa uutele rõõmudele ... Viimati tähistati ühises peelaas rahvusvahelist naistepäeva. Ülal (vasakul) on fotoläätis jäädvustanud momenti «Heli» ja «Kaja» esimesest kohtumisest. Pildil keskosas näeme nii «Heli» kui ka «Kaja» dirigenti Ottniel Jürissaart.

Kollektiivsustunde suurendamiseks ja sõprussidemete süvendamiseks korraldatakse vahete-vahel koosviibimisi. Igal sügisel toimub tutvumisõhtu.

Üheks sisukamaks tutvumisõhtuks kujunes 1962. aasta sügisel organiseeritud tutvumisõhtu. Saali tuldj meeldiva muusika saatel. Ümber saali asetatud laudad olid roogadest, nagu räägitakse, lookas. Järgnesid õhtu avamine, väike peokõne, uute laulusõprade tutvustamine, seltskondlikud mängud, kontsert, kontsertmõistatused ... Kokku võeti koori vastu ligi 40 uut laulusõpra. Õhtu õnnestus suurepäraselt.

Ühiselt tähistatakse ka riiklikke tähtpäevi. Kunagi ei puudu koosviibimisel seltskondlikud mängud, lõbusad pillilood ja naljajutud. Ruumide kitsikus aga ei võimalda alati kõigil lauljail koos käia, vahel tullakse kokku ka kitsamas ringis.

Pildil: grupp lauljaid mardihane söömas.

Kontsertõhtuid aitavad mitmekesistada segakoori solistid.

Pildil (vasakul): Elve Vunk ja ühiskondlik dirigent Lia Tiide esitamas duetti.

Pildil (all): kontsertmeister Asta Vander lauljaid saatmas.

Pildil: segakoori «Heli» büroo liikmed (vasakult paremale) sm-d E. Rüüsak, V. Mägi, E. Lavrov, H. Kaljuvee, O. Jürissaar, A. Selgis, A. Enniko, R. Rääsk, E. Vunk ja A. Korts juubelpidustuste kava välja töötamas.

Kohtla-Järve linna I Kultuurimaja segakoori „H E L I“ koosseis

SOPRAN

AROMATOVA, Linda
ENNIKO, Aino
HALJAK, Aime
HÜSSE, Bertha
KAAVER, Anne
KAEV, Lembi
KALJOSTE, Endla
KARP, Aili
KESKÜLA, Elvi

KIVIMÄE, Ella
KOLLO, Olli
KORTS, Maimu
KUKK, Aime
KUKK, Anne
KUKK, Helmi
KÜLMALLIK, Anna
LAVROV, Elmi
LEEMETS, Linda
MEENSALU, Evi

NURGAMAA, Kadri
PEEBO, Ljubov
PIIRIMÄE, Malle
RAIDMA, Julia
RAJAMETS, Valda
ROOST, Evi
SAMMELSOO, Elfi
SELGIS, Aime
SOER, Jenny
TALLERMAA, Liina

REINTOP, Hilda
RÄÄSK, Renate
SARD, Urve
SEIMAR, Kiira
SIIM, Ruta
SOKK, Viivi
TAAL, Vaike
TAMMIK, Rutt
TARIKAS, Milvi

TAMM, Alice
UUSTALU, Elisabeth
VUNK, Elve

ALT

AARE, Analie
AASMÄE, Helvi
ARBUS, Evi
ARRAS, Helju
ASPEL, Elsa
HELMET, Ellen
JÖELAID, Irone
KALLE, Vaike
KALVET, Leida
KANGRO, Helga
KINGSEPP, Mall
LINDMETS, Laine
LUHT, Laili
MÄGI, Heljo
MÄGI, Helju
NIINE, Helju
NIKKAR, Helle
PARM, Helve
PUUSEPP, Elvi
PÄRTEL, Virve
REELO, Maire

TENTER, Liidia
TIIDE, Lia
TOOMSALU, Maire
VALDMAN, Helvi

TENOR

ENDJÄRV, Hillar
JAAGANT, Bruno
KARP, Einvald
KORTS, Aksel
KUKK, Ants
LAHT, Herbert
LINNARD, Adu
MARKSON, Ants
MÄGI, Karl
NÖLVAK, Mati
PUTKEMAA, Endel
PÖLD, Rudolf
ROOSTOJA, Ülo
SALURI, Rein
TALLI, Tiido
TARTU, Arvi
VALJA, Elmar

BASS

ARBUS, Luy
ARDLO, Artur
BIIDER, Artur
GUTMANN, Urmas
KALJUVEE, Harri
KALVET, Ants
KALVET, Johannes
LEHEPUU, Kaljo
LUKS, Eduard
MÄGI, Valter
ONTON, Ervin
PERTEL, Johannes
ROOTS, Helmut
RÕUK, Ants
RÜÜSAK, Ernst
SOER, Verner
SOOMUSTE, Toomas